

Πρόσωπο,
Εὐχαριστία
καὶ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ
σὲ ὀρθόδοξη καὶ οἰκουμενικὴ προοπτικὴ

*Σύναξις Εὐχαριστίας πρὸς τιμὴν
τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα*

Πρόσωπο, Εὐχαριστία καὶ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ
σὲ ὀρθόδοξη καὶ οἰκουμενικὴ προοπτικὴ

Σύναξις Εὐχαριστίας πρὸς τιμὴν τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου
Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα

Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου

Πρόσωπο, Εὐχαριστία καὶ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ
σὲ ὀρθόδοξη καὶ οἰκουμενικὴ προοπτικὴ

Σύναξις Εὐχαριστίας πρὸς τιμὴν
τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα

Ἐποπτεία - Συντονισμὸς Ὑλῆς
Παντελῆς Καλαϊτζίδης - Νικόλαος Ἀσπρούλης

Ἐκδοτικὴ Δημητριάδος
Βόλος 2016

ISBN: 978-618-82128-7-9

Σχεδιασμός εξωφύλλου:
Θρασύβουλος Καλαϊτζίδης

Ἐπιμέλεια:
Δημήτρης Μπαλτάς
Κωστής Δρυγιαννάκης

Στοιχειοθεσία:
Ἐκδόσεις Μυγδονία, Θεσσαλονίκη

Τυπογραφείο:
Παλμός, Βόλος

Ἐκδοτική παραγωγή:
Ἐκδοτική Δημητριάδος
Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου
Συνεδριακὸ Κέντρο Θεσσαλίας
Μελισσάτικα, Βόλος
Τηλ. 24210 93553, 93573, fax 24210 77115
Ταχυδρομικὴ Διεύθυνση: Τ.Θ. 1308, Τ.Κ. 380 01 Βόλος

www.ekdotikidimitriados.org • www.acadimia.org
e-mail: ekdotiki.dimitriados@acadimia.org • info@acadimia.org • info.acadimia@gmail.com
Facebook: Volos Academy Publications

Πίνακας Περιεχομένων

Παντελής Καλαϊτζίδης & Νικόλαος Ἀσπρούλης, <i>Πρόλογος</i>	9
Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος Α΄, <i>Χαιρετισμὸς</i>	15
Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμος Β΄, <i>Χαιρετισμὸς</i>	19
Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ Ἱγνάτιος, <i>Χαιρετισμὸς</i>	21
Μάριος Μπέγζος, Κοσμήτωρ Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, <i>Χαιρετισμὸς</i>	25
Μιχαὴλ Τρίτος, Κοσμήτωρ Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ., <i>Χαιρετισμὸς</i>	29

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ἐπιστημονικὲς Εἰσηγήσεις

Νικόλαος Ἀσπρούλης, <i>Ἡ νεο-πατερικὴ μεθοδολογία τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου: ἀπὸ τὸν π. Γεώργιο Φλωρόφσκι στὴν θεολογικὴ γενιά τοῦ '60</i>	33
Κωνσταντῖνος Ἀγόρας, <i>Ἀναφορὲς στὴν οὐσία τῆς θεολογίας καὶ τὴν λειτουργία τῆς ἐρμηνευτικῆς στοῦ ἔργο τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου</i>	59
Πέτρος Βασιλειάδης, <i>Ἡ ἐσχατολογικὴ κατανόηση τῆς Ἐκκλησίας στὴν σκέψη τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου</i>	73

Ἐπίσκοπος Βρανιτοέβου Ἰγνάτιος (Midić), Εὐχαριστία καὶ Βασιλεία: Ὁ εἰκονιστικὸς ρεαλισμὸς τῆς λατρείας στὸν ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ καὶ τὸν Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	83
Μητροπολίτης Σηλυβρίας Μάξιμος (Βγενόπουλος), Ἡ εὐχαριστιακὴ ἐκκλησιολογία τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα καὶ τὸ ζήτημα τοῦ πρωτείου	97
π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, Ὁ ἐπίσκοπος, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡ κοινότητα στὴν ἐκκλησιολογία τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα. Ἐπισημάνσεις καὶ προοπτικὲς	109
Γεώργιος Μαρτζέλος, Ἡ ἐκκλησιολογικὴ σκέψη τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου στὸ πλαίσιο τοῦ οἰκουμενικοῦ διαχριστιανικοῦ διαλόγου	139
Σταῦρος Γιαγκάζογλου, Ἡ σύνθεση Χριστολογίας καὶ Πνευματολογίας καὶ οἱ ἐκκλησιολογικὲς συνέπειές της στὸ ἔργο τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	153
Θεόφιλος Ἀμπατζίδης, Ἡ ὄντολογία τοῦ προσώπου καὶ τὸ δόγμα τῆς Ἀγίας Τριάδος: Μία σύγχρονη ἀνάγνωση τῶν Καππαδοκῶν ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	173
Michel Stavrou, Ἡ θεολογία τοῦ προσώπου στὸν Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα καὶ τὸν Vladimir Lossky	207
Ἐπίσκοπος Δυτικῆς Ἀμερικῆς Μάξιμος (Vasiljević), Προλεγόμενα σὲ μίαν μελέτη σχετικὰ μὲ τὸ φύλο καὶ τὴν ἑτερότητα, μὲ εἰδικὴ ἀναφορὰ στὴν θεολογία τοῦ Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	215
Κωνσταντῖνος Δελικωσταντής, Ἀσκήση καὶ Ἐλευθερία: Τὸ ἀσκητικὸ ἥθος στὴν θεολογία τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	229
Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη, Ἡ οἰκολογικὴ διάσταση τῆς θεολογίας τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου	241

Aristotle Papanikolaou, Πρόσωπο καὶ ὁμολογία: ἡ ὁμολογία τῆς ἀλήθειας ὡς ὑποστατικὸ γεγονός. Ἡ κληρονομία τῆς θεολογίας τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	259
Χαράλαμπος Βέντης, Καθολικότητα ἔναντι ὁλότητας: ἡ Εὐχαριστία ὡς σχολεῖο φιλειταιρισμοῦ στὸ θεολογικὸ ἔργο ζωῆς τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	271

ΜΕΡΟΣ Β΄

Τιμητικὴ Ἐκδήλωση

Ὑποδοχὴ τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη (Ζηζιούλα)
ὡς Ἐταίρου τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν

Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ Ἰγνάτιος, Ὁ Μητροπολίτης Περγάμου ὡς ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ προσωπικότητα	299
Παντελὴς Καλαϊτζίδης, Ἀκαδημαϊκὸς Ἐπαινος Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα	303
Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Δ. Ζηζιούλας, Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία καὶ οἱ προκλήσεις τοῦ 21 ^{ου} αἰῶνα	327
Βιογραφικὰ Σημειώματα	339
Εὐρετήριο Ὄνομάτων	349

Πρόλογος

Η Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου ἀποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στὴν οὐσιαστικὴ προσέλαση καὶ συζήτηση τῶν προβλημάτων καὶ προκλήσεων ποὺ ἡ Ὁρθοδοξία καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσει στὸν κόσμον τοῦ σήμερα. Στὴν προοπτικὴ αὐτὴ ἔχει κατ' ἐπανάληψιν διοργανώσει συνέδρια καὶ ἡμερίδες μὲ θέμα τὴν σύγχρονη Ὁρθόδοξη θεολογία. Μία ἀπὸ τὶς κορυφώσεις τῆς ἐνασχόλησής με αὐτὴ τὴν προβληματικὴ ἀποτελέσσει τὸ συνέδριο ποὺ ἐπιχείρησε μία πρώτη θεολογικὴ ἀποτίμηση τῆς γενιᾶς τοῦ '60¹. Ἰδιαίτερης μνείας ἀξίζουν ἐπίσης τὰ δύο πιὸ πρόσφατα συνέδρια τῆς σειρᾶς «Θεολογικὲς Προσωπογραφίες», ἀφιερωμένα στὸν Παναγιώτη Τρεμπέλα καὶ τὸν Νίκο Νησιώτη². Ἄν σ' ἐκεῖνα ὑπερτεροῦσε τὸ στοιχεῖο τῆς κριτικῆς ἀποτίμησης, τὸ συνέδριο, τοῦ ὁποῦ οἱ εἰσηγήσεις δημοσιεύονται στὸν τόμον αὐτό, χωρὶς νὰ ἀπεμπολεῖ τὴν κριτικὴ λειτουργία, ποὺ ὀφείλει πάντοτε νὰ εἶναι σύμφυτη μὲ τὸ θεολογεῖν, ἀνέδειξε περισσότερο τὸ στοιχεῖο τῆς ὀφειλῆς, τιμώντας ἓνα λαμπρὸ ἐκφραστὴ τῆς σύγχρονης ἐλληνικῆς καὶ γενικότερα Ὁρθόδοξης θεολογίας, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Περγᾶμου κ. Ἰωάννη Δ. Ζηζιούλα.

Ὁ Μητροπολίτης Περγᾶμου ἀποτελεῖ ἓναν ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους ἐκπροσώπους τῆς θεολογικῆς γενιᾶς τοῦ '60, ἀπολαμβάνοντας οἰκουμενικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἀκτινοβολία καὶ ἀναμφίβολη ἀκαδημαϊκὴ ἀναγνώριση. Δεσπάζει ἐδῶ καὶ δεκαετίες στὸν διαχριστιανικὸ ἀκαδημαϊκὸ – θεολογικὸ χῶρον, ὅπως καὶ στὸν οἰκουμενικὸ ἐκκλησιαστικὸ διάλογο, πυροδοτώντας μὲ τὶς θέσεις καὶ τὶς προτάσεις του γόνιμον προβληματισμὸ γύρω ἀπὸ τὰ οὐσιώδη τῆς θεολογικῆς συζήτησης καὶ τῆς

1. Βλ. σχετικὰ Π. Καλαϊτζίδη, Θ. Ν. Παπαθανασίου, Θ. Ἀμπατζίδη (ἐπιμ.), *Ἀναταράξεις στὴ μεταπολεμικὴ θεολογία. Ἡ θεολογία τοῦ '60*, Ἰνδικτος, Ἀθήνα, 2009.

2. Βλ. Νικολάου Ἀσπρούλη (ἐπιμ.-εἰσαγ.), *Θεολογικὲς Προσωπογραφίες I: Παναγιώτης Τρεμπέλας: Μεταξὺ παράδοσης καὶ ἀνανέωσης, μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ ἱεραποστολῆς*, Ἐκδοτικὴ Δημητριάδος, Βόλος, 2016 καὶ Ν. Ἀσπρούλη-Γ. Βλαντῆ (ἐπιμ.), *Θεολογικὲς Προσωπογραφίες II: Νίκος Νησιώτης. Ὁ Οἰκουμενικὸς θεολόγος τῆς Ὁρθοδοξίας*, Ἐκδοτικὴ Δημητριάδος, Βόλος (ὕπο ἔκδοσιν).

ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ ἀνοίγοντας ταυτόχρονα τὴν σύγχρονη ὀρθόδοξη θεολογία σὲ μία καρποφόρα ἀντιπαράθεση μὲ τὸν νεωτερικὸ πολιτισμὸ, πέρα ἀπὸ ὁμολογιακὲς καὶ ἀμυντικὲς ἀγκυλώσεις καὶ χωρὶς τὸν φόβο τῆς κάθε ἐτερότητας. Ἀξονες τοῦ θεολογικοῦ του προγράμματος ἀποτελοῦν τὸ πρόσωπο, ὅπως ἀναδεικνύεται μέσα ἀπὸ τὴν ἐπανέυρεση καὶ ἀναζωπύρωση τῆς πίστεως στὸν Τριαδικὸ Θεό, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ εὐχαριστιακὴ καὶ ἐσχατολογικὴ πρόγευση τοῦ προσωπικοῦ τρόπου ὑπάρξεως καὶ τῆς σωτηρίας γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὁλόκληρη τὴν κτίση στὸ πλαίσιο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος. Μὲ τὶς πρωτότυπες καὶ διεισδυτικὲς ἐρμηνευτικὲς προσεγγίσεις τοῦ ἀνατέμνει ὑπαρξιακὰ τὰ δόγματα καὶ εὐρύτερα τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιχειρώντας νὰ φέρει σὲ οὐσιαστικὸ διάλογο τὴν ἐκκλησιαστικὴ πίστη μὲ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος, ζώντας σὲ καιρὸ ραγδαίων μεταβολῶν καὶ ἀνατροπῶν, κατακλύζεται ἀπὸ πλῆθος ὑπαρξιακῶν καὶ ἄλλων προβλημάτων (ἀτομικισμός, οἰκολογικὸ πρόβλημα, ἐκκοσμίκευση, κ.ἄ.), ἐπιζητώντας ὅμως παράλληλα νὰ γνωρίσει καὶ νὰ βιώσει τὴν ὑπαρκτικὴ ἀλήθεια.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου, ἀποφάσισε τὴν ὑποδοχὴ τοῦ διακεκριμένου θεολόγου καὶ ἀρχιερέα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς Ἑταίρου καὶ Ἐπίτιμου μέλους της, διοργανώνοντας πρὸς τιμὴν του Διεθνὲς Συνέδριο καὶ ἄλλες συναφεῖς ἐκδηλώσεις κατὰ τὸ διήμερο 28-30 Ὀκτωβρίου 2011, μὲ γενικὸ τίτλο «Μητροπολίτης Περγᾶμου Ἰωάννης Δ. Ζηζιούλας: Πρόσωπο, Εὐχαριστία καὶ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ σὲ ὀρθόδοξη καὶ οἰκουμενικὴ προοπτικὴ». Εἴμαστε βαθύτατα εὐγνώμονες πρὸς τὸν τιμώμενο γιὰ τὴν ἐκ μέρους του ἄμεση ἀνταπόκριση καὶ ἀποδοχὴ τῆς πρότασής μας, καὶ ἰδιαίτερα χαρούμενοι πὺν καθίσταται ἐν τέλει δυνατὴ ἡ δημοσίευση τῶν εἰσηγήσεων τοῦ συνεδρίου αὐτοῦ.

Στὸ εἰσαγωγικὸ μέρος τῆς παρούσας ἀφιερωματικῆς ἔκδοσης δημοσιεύονται ἡ πατριαρχικὴ εὐλογία τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου τοῦ Α΄, οἱ χαιρετισμοὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερωνύμου καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου, καθὼς καὶ τῶν τότε Κοσμητόρων τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Καθηγητῆ Μάριου Μπέγζου (Ἐθνικὸ καὶ Καποδιστριακὸ Πανεπι-

στήμιο Ἀθηνῶν) καὶ τοῦ Καθηγητῆ Μιχαήλ Τρίτου (Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης). Στὸ πρῶτο μέρος φιλοξενοῦνται οἱ ἐπιστημονικὲς εἰσηγήσεις τοῦ Συνεδρίου, οἱ ὁποῖες ἐπιχειροῦν νὰ διερευνήσουν ποικίλες πτυχὲς τῆς θεολογικῆς σκέψης καὶ τοῦ ἔργου τοῦ τιμώμενου Ἱεράρχη. Οἱ δύο πρῶτες μελέτες (Νικόλαος Ἀσπρούλης καὶ Κωνσταντῖνος Ἀγόρας) ἐξετάζουν ὅψεις τῆς νεοπατερικῆς μεθοδολογίας καὶ τῆς ἐρμηνευτικῆς στὸ ἔργο τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου, ἐνῶ στὴν συνέχεια ἀκολουθοῦν συμβολές (Πέτρος Βασιλειάδης, Ἐπίσκοπος Βρανισέβου Ἰγνάτιος) ποὺ συζητοῦν τὴν ἐσχατολογικὴ κατανόηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν εἰκονιστικὸ ρεαλισμὸ στὴν σκέψη του. Ἀκολουθεῖ μία σειρὰ μελετῶν ποὺ καλύπτουν ἐπιμέρους πτυχὲς τῆς εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας σὲ σχέση μὲ τὸ ἔργο τοῦ Μητροπολίτη Ἰωάννη, τῆς ὁποίας ἄλλωστε ὁ ἴδιος ἀποτελεῖ ἓνα βασικότατο ἐκφραστὴ. Οἱ μελέτες αὐτὲς (Μητροπολίτης Σηλυβρίας Μάξιμος, π. Δημήτριος Μπαθρέλλος, Σταῦρος Γιαγκάζογλου) ἐξετάζουν τὸ ζήτημα τοῦ πρωτείου, τὸν ρόλο τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν σημασία τῆς σύνθεσης Χριστολογίας καὶ Πνευματολογίας ὑπὸ τὸ πρίσμα πάντοτε τῆς εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας, ἐνῶ γίνεται εἰδικὴ ἀναφορὰ (Γεώργιος Μαρτζέλος) στὴν ἰδιαίτερη συμβολὴ τῆς ἐκκλησιολογίας τοῦ τιμώμενου στὸ πλαίσιο τῶν διμερῶν καὶ πολυμερῶν διαχριστιανικῶν διαλόγων. Ἡ περὶ προσώπου ἰδιαίτερα πρωτότυπη συμβολή, μία ἀπὸ τίς βασικὲς συνισταμένες τοῦ ἔργου τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου, ἐξετάζεται στὴν συνέχεια, τόσο σὲ ἀναφορὰ πρὸς τὴν περὶ Ἁγίας Τριάδος θεολογία του (Θεόφιλος Ἀμπατζίδης)³, ὅσο καὶ σὲ σχέση μὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους θεολόγους τῆς Ρωσικῆς Διασπορᾶς, τὸν Βλαδίμηρο Λόσκυ (Michel Stavrou), ἐνῶ ἀναδεικνύεται περαιτέρω ἡ σημαίνουσα θέση τῆς ἐτερότητας στὴν συγκρότηση καὶ κατανόηση τῆς προσωπικῆς ταυτότητας (Ἐπίσκοπος Δυτικῆς Ἀμερικῆς Μάξιμος), ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ ἀσκητικὸ ἥθος ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν προσωπολογικὴ αὐτὴ θεώρηση (Κωνσταντῖνος Δεληκωσταντῆς). Τρεῖς ἀκόμη μελέτες ἐπιχειροῦν, ἡ κάθε μία ἀπὸ τὴν δική της σκοπιά, νὰ καταδείξουν τίς προεκτάσεις τῆς θεολογικῆς σκέψης τοῦ Ἰωάννη

3. Μετὰ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ θέματος τῆς εἰσήγησης τοῦ Χαράλαμπου Βέντη, καὶ προκειμένου νὰ καλυφθεῖ τὸ κενὸ τῆς διαπραγμάτευσης τῆς περὶ Ἁγίας Τριάδος θεολογίας τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου, ζητήθηκε ἀπὸ τὸν Θεόφιλο Ἀμπατζίδη, ὁ ὁποῖος δὲν περιλαμβάνονταν στοὺς ὁμιλητὲς τοῦ συνεδρίου, νὰ προσφέρει ἓνα κείμενο σχετικὸ μὲ τὸ θέμα αὐτό.

Δ. Ζηζιούλα σὲ ἐπιμέρους πεδία, ὅπως σὲ ἐκεῖνο τῆς οἰκο-θεολογίας (Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη), τῆς σημασίας τοῦ προσώπου καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς ἀλήθειας ὡς ὑποστατικοῦ γεγονότος (Aristotle Papanikolaou)· στὸ ἐπόμενο κείμενο ὁ συγγραφέας (Χαράλαμπος Βέντης) ἐξετάζει τὴν εὐχαριστιολογία τοῦ διακεκριμένου ἱεράρχη στὴν συνάφειά της μὲ τὴν σύγχρονη πολιτικὴ θεωρία, σὲ μία προοπτικὴ ἔμμεσου διαλόγου μὲ τὸν σύγχρονο Σλοβένο φιλόσοφο καὶ στοχαστὴ Slavoj Žižek γύρω ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὁ συλλογικὸς τόμος ὁλοκληρώνεται μὲ τὶς ὁμιλίες ποὺ ἔλαβαν χώρα στὸ πλαίσιο τῆς τιμητικῆς ἐκδήλωσης γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου σὲ Ἐταῖρο τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν, ὅπου σκιαγραφεῖται ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ προσωπικότητα τοῦ τιμώμενου Ἱεράρχη (Μητροπολίτης Δημητριάδος Ἰγνάτιος) καὶ περιγράφεται ἡ ἀκαδημαϊκὴ καὶ ἐν γένει θεολογικὴ πορεία του (Παντελὴς Καλαϊτζίδης). Ἡ ἔκδοση κλείνει μὲ τὴν βαρυσήμαντη διάλεξη τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου γιὰ τὶς προκλήσεις ποὺ καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσει ἡ ὁρθόδοξη θεολογία στὸν αἰῶνα ποὺ ζοῦμε.

Κλείνοντας αὐτὸν τὸν σύντομο *Πρόλογο* θὰ θέλαμε νὰ εὐχαριστήσουμε ὅλους ὅσοι συνέβαλαν στὴν προετοιμασία καὶ διοργάνωση τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ γεγονότος, ὅπως ἐπίσης καὶ στὴν ἔκδοση τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἀφιερωματικοῦ τόμου. Ἰδιαίτερες εὐχαριστίες ὀφείλονται στὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ἰωάννη, τόσο γιὰ τὴν θετικὴ του ἀνταπόκριση στὴν πρότασή μας, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ ἐκτίμηση μὲ τὴν ὁποία περιβάλλει τὸ ἐν γένει ἔργο τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ἵδρυσης καὶ λειτουργίας της. Εὐχαριστοῦμε ἐπίσης τοὺς διακεκριμένους εἰσηγητὲς αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου καὶ συγγραφεῖς τοῦ τόμου, ποὺ μὲ χαρὰ καὶ προθυμία ἀνταποκρίθηκαν στὴν πρόσκλησή μας· τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιο καὶ τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς εἰσήγησής μας καὶ τὴν πολὺπλευρὴ στήριξη τῆς ὅλης προσπάθειας· τοὺς κληρικοὺς καὶ τὸ προσωπικὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος, καὶ ἰδιαίτερως τὸν πρωτοσύγκελλο Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸ Κιαμέτη, καθὼς καὶ τοὺς ὑπεύθυνους καὶ τὸ προσωπικὸ τοῦ Συνεδριακοῦ Κέντρου Θεσσαλίας γιὰ τὴν πολὺτιμη βοήθεια καὶ συμπαράστασή τους στὴν ἄρτια διοργάνωση τοῦ συνεδρίου· τοὺς συνεργάτες τῆς Ἀκαδημίας Θεο-

λογικῶν Σπουδῶν Κλαίρη Νικολάου, Βαλίλα Γιαννουτάκη, Φιλοκτήμονα Σταμόπουλο-Σαμαρᾶ καὶ Γιῶργο Βλαντῆ, γιὰ τὴν ὑποδειγματικὴ συνεργασία τους εἴτε στὴν πραγματοποίηση τοῦ συνεδρίου εἴτε στὴν ἔκδοση τοῦ παρόντος τόμου· τελευταίους, ἀλλὰ ὄχι ἔσχατους, τὸν Ἐπικ. Καθηγητὴ τῆς Ἀνωτ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης Γιῶργο Φουστέρη καὶ τὸν συνεργάτη τοῦ Τομέα Ψαλτικῆς Τέχνης καὶ Μουσικολογίας τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν Κωστῆ Δρυγιαννάκη γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά τους στὴν προετοιμασία τοῦ παρόντος ἔργου.

Παντελὴς Καλαϊτζίδης & Νικόλαος Ἀσπρούλης
Ὀκτώβριος 2015